

**НАСОКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ
СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА КРАТКОТРАЙНИТЕ АКТИВИ**

**GUIDELINES IMPROVE
MANAGEMENT SYSTEM
CURRENT ASSETS**

Доц. д-р Здравка Джандармова

Prof. Zdravka Dzhandarmova

Краткотрайните активи са част от активите на всяка стопанска единица. Тяхната значимост за предприятието се определя от спецификата им, която се отличава със следните особености:

1. Голямо разнообразие – краткотрайните активи имат повече елементи в сравнение с дълготрайните активи, групирани са в пет групи в баланса, всяка от които е разпределена на подгрупи.
2. Голяма динамика – постоянно променят структурата си, преминавайки от една форма в друга.
3. Значителен размер – краткотрайните активи заемат значителен дял в общата структура на активите. В зависимост от дейността на фирмата, те могат да бъдат основен актив.
4. Бърза ликвидност на краткотрайните активи като цяло - в сравнение с дълготрайните активи те са бързообръщаеми, т.е. по-лесно могат да се превърнат в парични средства.

Поради тези особености краткотрайните активи са един от основните отчетни обекти и оказват съществено влияние върху икономическото състояние на стопанския субект.

Приоритетна задача в мениджърската дейност трябва да е тяхното управление,

Current assets are part of the assets of each business unit. Their importance to the enterprise is determined by their specificity, which is characterized by the following features:

1. A wide variety - current assets have more items compared to fixed assets are grouped into five groups in the balance, each of which is divided into subgroups.
2. Large dynamic - constantly changing their structure, going from one form to another.
3. High level - current assets occupy con-ing share in the total assets structure. Depending on the activity of the company, they can be a major asset.
4. Fast liquidity of current assets as a whole - compared with the fixed assets they are rapidly changing, i.e. Can more easily be converted into cash.

Because of these features current assets are a major reporting sites and significantly affect the economic situation of the entity.

Priority in managerial activities

подпомагано от адекватна информационна система и система за анализ. Задачата на финансовия ръководител е да разработи тактика за това и да предприема бързи мерки, особено когато се получат смущения в бизнеса.

При съществуващата структура на краткотрайните активи в предприятието, задачата на финансовия мениджър е да изработи тактиката в управлението на краткотрайните активи. Първата задача е да се оцени създадената структура. Необходимо е да се вземат под внимание две съществени характеристики - позитивна и негативна. Позитивната е, че краткотрайните активи са маневрени и бързоликвидни. Това е предимство за мениджърите, тъй като им предоставя възможност да вземат текущи решения с цел преодоляване на критични точки, оцеляване на бизнеса и т. н.

Негативната характеристика се изразява в бавна ликвидност на някои материални запаси и несъбираемите вземания от клиенти. Това налага да бъдат взети решения за ликвидиране на части от материалните запаси и за събиране на вземанията, за да се осигурят парични средства за нормалното функциониране на фирмата. Друго задължение на финансовия ръководител е и поддържането на съотносителност между дълготрайните и краткотрайни активи. Тук трябва да се имат предвид следните особености:

1. Характерът и особеностите на производствения процес се отразяват върху съотношението дълготрайни/краткотрайни активи. За индикатор на ефективност следва да се счита високият дял на краткотрайните активи, които имат по-бърза обрачаемост от дълготрайните активи.
2. Обикновено краткотрайните активи имат по-висока степен на реализуемост, т. е. по-висока скорост на оборота. Тази

must be their management, supported by an adequate information system and analysis. The task of the financial manager is to develop tactics that taking swift measures, especially when picking up business.

In the existing structure of current assets in the enterprise, the task of the financial manager is to develop tactics in the management of current assets. The first task is to assess the created structure. It is necessary to take into account the two essential features, positive and negative. The positive is that current assets are maneuverable and highly liquid. This is an advantage for managers as giving them the opportunity to take operational decisions to address the critical points of business survival, etc.

Negative trait is expressed in slow liquidity of some inventory and uncollectible receivables from customers. This requires decisions to be made for liquidation of parts of inventories and collection of receivables, to provide funds for the normal functioning of the company. Another obligation of the financial manager is the maintenance of correlations between fixed and current assets. Here we must consider the following features:

1. The nature and characteristics of the production process have an impact on the ratio of long-term / short-term assets. An indicator of efficiency should be considered high share of current assets, which have a faster turnover of fixed assets.
2. Normally, current assets have a higher degree of marketability, i.e.

констатация е валидна при определени условия. Ако размерът на краткотрайните активи е в нормални граници и не съдържа свръхзапаси от суровини и материали, труднопласируеми стоки и дебиторска задлъжнялост, оценката би могла да е положителна. В противен случай високият дял на краткотрайните активи крие сериозни рискове поради опасност от смущения в реализуемостта им.

3. Колкото скоростта на обращаемост на имуществото е по-висока при еднакви съотношения дълготрайни/краткотрайни активи, толкова оценката на имуществената структура ще бъде благоприятна и обратно.
4. Върху основното структурно съотношение на актива на баланса се отразяват множество фактори със смущаващ характер на въздействие. Увеличен дял на краткотрайни активи е възможен както при усилено сезонно напрежение, така и в период на подем.

В зависимост от конкретните условия, при които функционира бизнесът е възможно да се попадне в три режима. [Пенчев, П., К. Луканов, 1994]

1. *Режим на саморегулиране на относителните тегла на двата вида активи.* При този режим степента на използваните мощности е на необходимото равнище и запасите са достатъчни за осигуряване на ритмична работа. С повече производствени запаси се налага да се работи при високоматериалоемки производства, необходимост от сезонни запаси и бавна реализация на продукцията. Този режим е характерен за преуспяващия бизнес и главното внимание на ръководителя е насочено към печеливша стратегия, а тактиката към оперативно регулиране на производството, запасите, продажбите и намаление на вземанията.

higher speed revolutions. This is true under certain conditions. If the amount of current assets is normal and does not contain a surplus of raw materials, goods and hard placed debtors' indebtedness, the assessment would be positive. Otherwise high share of current assets poses serious risks because of possible interference in their feasibility.

3. As the rate of return on capital is higher in identical proportions long-term / short-ow tives, the assessment of the ownership structure will be favorable and vice versa.
4. On the main structural ratio of the asset on the balance sheet reflect a number of factors with disturbing nature of the impact. Increased share of current assets as possible in hard seasonal tension, and the upswing.

Depending on the specific conditions under which the business operates is possible to fall into three modes. [Penchev, P. K.Lukanov, 1994]

1. *Self-regulatory regime the relative weights of the two types of assets.* In this mode the level of used capacity at the required level and stocks are sufficient to provide rhythmic work. With more production supplies necessary to operate at material-high industries need seasonal stock and slow realization of the production. This mode is typical of booming business and the main attention of the Head is directed to a winning strategy, and tactics to operational control of production, stocks, sales and decrease in

2. *Режим на активно регулиране.*

Характерен е за борещия се за оцеляване бизнес. Непрекъснато се появяват смущения - или има недостиг, или презапасяване с материални запаси, т.е. съотношението между дълготрайни и краткотрайни активи непрекъснато се нарушава. Създадени са по-големи запаси, отколкото са необходими, допуснати са прекомерни вземания. Това налага да се вземат бързи решения за постигане на необходимото равновесие.

3. *Режим, при който е невъзможно да се регулира съотношението дълготрайни и краткотрайни активи.*

При тази ситуация предприятията са изпаднали в безнадеждна ситуация и не разполагат с парични средства за осигуряване на дейността. Изходът в този случай е фалит.

Възможностите за подобряване използването на краткотрайните активи са:

Ефективното управление на оборотния капитал изисква да се ангажират по-малко производствени запаси и да се ускори тяхната обращаемост. Един от пътищата за ускоряване на обращаемостта е намаляване на нормативния разход на суровини, материали, амбалаж и горива за производството на единица продукция. Това би довело и до повишаване на коефициента на материалоотдаване.

Всичко това налага да се оптимизира размерът на складовите запаси. За да се определи точно нуждата от материали се използват два метода: единият се основава на прогнозата на пласмента, а другият – на миналия опит.

Върху основата на прогнозата на пласмента и разходните норми се определят необходимите суровини, основните и спомагателните материали, амбалаж, гориво, резервни части.

Методът, основан на миналия опит не е достатъчно точен. Винаги могат да настъпят

receivables.

2. *Inward regulation.*

Characteristic for struggling businesses. Constantly appearing disturbances or shortages or hoarding inventories, i.e. Ratio between fixed and current assets are constantly violated. There are larger reserves than necessary, admitted excessive claims. This requires to make quick decisions to achieve the necessary balance.

3. *Mode in which it is impossible to regulate the ratio of fixed and current assets.*

In this situation, companies have fallen into hopeless situation and do not have funds for the activities. The outcome in this case is bankruptcy.

Opportunities to improve the use of current assets are:

Effective management of working capital required to undertake fewer productive resources and to accelerate their turnover. One of the ways to accelerate the turnover is reducing the regulatory costs of raw materials, packaging and fuel production unit. This would also increase the rate of material indulgence.

All this requires to optimize the amount of inventory. To accurately determine the need for materials used two methods: one is based on a forecast of market outlets, and the other - on past experience.

On the basis of the forecast of marketing and consumption determine the necessary raw materials, basic and auxiliary materials, packaging, fuel, spare parts.

The method, based on past

изменения, които ще се отразят неблагоприятно върху точното изчисляване на необходимите материали. С оглед спецификата на използваните суровини за фирмата това означава следното: зърното (пшеница, ечемик, царевица) може да постъпва с различен показател на влага от допустимия по Български държавен стандарт. Това зависи от климатичните условия по време на кампания или от начина на съхранението му. При повишена влажност се налага сушене в специални сушилни, което определя формиране на технологичен запас до постигане на необходимата влага. От друга страна това води до нужда от по-голям текущ запас от гориво за сушилните.

За определяне на материалните запаси може да се приложи т.нар. "обемно-стойностен метод". Първата задача при този метод е да се определи т.нар. "парична активност" на отделните видове материали. Тя се установява, като количеството на всеки вид материал, определен по метода на прогнозата на пласмента, се умножи по цената му. Опитът показва, че най-голяма "парична активност" (около 80%) проявяват много малки количества (около 20%) запаси. Обикновено най-голяма част от стойността на запасите се съсредоточава в малко на брой материали. Годишната потребност от активните краткотрайни материални активи трябва да се определя по метода на прогнозата на пласмента, а потребността от по-малко активните - по побързия метод на миналия опит. За предприятието парично активни стоки са шротовете, премиксите и ензимите, защото са от внос и са с високи цени. Планирането на нужните количества и тяхното съхранение трябва да се извършва с особено внимание, за да се предотвратят евентуални загуби от разваляне, разпиляване и унищожаване.

За по-точно определяне на

experience is not sufficiently accurate. Can always be changes that will adversely affect the exact calculation of the necessary materials. Given the specificity of the raw materials used for the company this means the following: grain (wheat, barley, maize) could be applied to different moisture indicator allowed by Bulgarian state standard. This depends on climatic conditions during the campaign, or the manner of storage. At high humidity is necessary in special dryers drying, which determines the formation of a technological stock to achieve the required humidity. On the other hand this leads to a need for higher current supply of fuel for drying.

To determine the inventories can be applied t. Pomegranate. "Volume-value method." The first task in this process is to determine t. Pomegranate. "Monetary activity" of different materials. It establishes the amount of each type of material defined by the method of prediction of placement, multiplied by its price. Experience shows that most "monetary activity" (80%) exhibited very small amounts (about 20%) stocks. Usually most of the value of the stock is concentrated in a small number of materials. Annual demand for active current assets should be determined by the method of placement of the forecast, and need less active - in a more rapid method of past experience. For the undertaking active monetary goods groats, pre-mixes and enzymes because they are imported and have high prices. Planning the necessary quantities and storage must be carried out with particular attention to

необходимите материали в по-дългосрочен план е препоръчително да се подават предварителни графици от страна на по-крупните клиенти за количествата фураж, които ще закупят. Освен снабдяването, с тези графици ще бъде обвързано и производството.

Краткотрайните активи в сферата на реализацията на готовата продукция може да се намалят чрез равномерно изпълнение на производствената програма, ритмично транспортиране до потребителя, осигуряване на бърз документооборот.

Както многократно бе посочено, събираемостта на вземанията от клиенти е най-големият проблем на финансовото управление на фирмата. Това налага да бъде направена преоценка на дебиторската политика. Увеличаването на вземанията повишава реализацията, което е благоприятно при наличието на конкуренция и намалено търсене на комбинирани фуражи. Трудната събираемост на вземанията обаче води до начисляване на провизии и намаляване на печалбата. Намаляват се наличните парични средства, което е предпоставка за увеличаване на текущата задължнялост и за просрочие на погасителните вноски при ползване на банков кредит.

При отпускане на стоков кредит да се изискват гаранции при некоректно отношение от страна на длъжниците. Могат да се използват кредитните средства менителница и нейната частна форма запис на заповед. При нея издателят, който е и платец се задължава да заплати дължимата сума след изтичане на договорения срок или на предявяване. Такава гаранция ще се използва и при завеждане на съдебни иски срещу некоректните длъжници.

Наложително е да се засили контролът на вземанията, тъй като показателят "среден срок на събиране на вземанията" е много висок и бележи ръст през 2014

prevent possible losses from deterioration dispersion and destruction.

For a definition of the materials in the longer term it is advisable to submit timetables by the larger quantities of feed customers to buy. Besides supply of these schedules will be linked and production.

Current assets in the field of realization of finished products can be reduced by evenly execution of the production program, rhythmically transportation to the consumer, providing fast document.

As repeatedly mentioned, the collection of the receivables from customers is the biggest problem of the financial management of the company. This needs to be reassessed debtors policy. Increasing receivables increased realization, which is beneficial in the presence of competition and reduced demand for compound feed. Difficult collection of receivables leads to accrue provisions and reduce profits. Decrease in cash, which is a prerequisite for increasing the current debt and arrears of payments for the use of bank credit.

In granting the commodity credit to require guarantees in incorrect attitude on the part of debtors. Can be used credit means a bill of exchange and its private form promissory note. Her publisher, who is also the payer is obliged to pay the amount due after the expiry of the agreed period or presentation. Such a guarantee will be used in legal action against unfair debtors.

It is imperative to strengthen control of the claims as the "average term of debt collection" is very high

година. При изчисляване на показателя се използва синтезирана информация, която го прави недостатъчно ефективен за вътрешни разчети по контрола на вземанията. Възможно е да се използват по-аналитични и диференциращи модели при управление на събиранията. Такъв един модел е т.нар. "модел на остатъчните вземания". При него се следи неплатеният остатък в края на всеки месец от момента на продажбата в рамките на уговорения за стоково кредитиране срок.

Правилното управление на финансовите средства е предпоставка за рационално използване на наличните парични ресурси.

При управлението на финансовите средства важно място заема касовият мениджмънт. Той съдейства за постигане на по-голяма ликвидност на фирмата и за резултатно използване на собствените парични средства. Основните задачи на касовия мениджмънт са:

- гарантиране на постоянна платежоспособност на фирмата чрез поддържане на стабилен финансов бюджет;
- своевременно и изгодно осигуряване на необходимите ликвидни средства, за което е целесъобразно поддържане на определен резервен капитал;
- разумно влягане на парични средства в недвижимо имущество или в ценни книжа, които биха допринесли за осигуряване на допълнителни парични средства;
- оптимално управление на наличните парични средства чрез влягане на част от тях в срочни депозити с изгодни лихвени проценти;
- стимулиране на коректните дебитори.

Могат да се потърсят възможности при използването на краткосрочен банков заем. Банковият заем се използва за финансиране на временното увеличение на запасите. Такъв заем е необходим в период на кампания по прибиране на зърнената

and has increased in 2014. When calculating the indicator is summarized information that makes it not enough for effective internal control estimates of amounts receivable. It is possible to use more analytical and differentiated management models recoveries. Such a model is so. Called. "Pattern of residual claims." It shall monitor the unpaid balance at the end of each month by the time of sale within the agreed term commodity loans.

Proper management of financial resources is a prerequisite for rational use of available cash resources.

In the financial management prominently cash management. It contribute to the greater liquidity of the company and for more effective use of its funds. The main tasks of the cash management are:

- Ensuring continuous solvency of the company by maintaining a stable financial budget;
- Timely and profitably provide the necessary liquidity, which it is appropriate to maintain a certain reserve capital;
- Prudent use of funds in real estate or securities, which would help to provide additional funds;
- Optimal management of cash through the use of some of them in term deposits with attractive interest rates;
- Stimulating the correct debtors.

Can be sought in the use of short-term bank loan. The bank loan is used to finance temporary increase in inventories. Such a loan is needed in times of campaign harvesting grain harvest. Better version of the short-term loan is a

реколта. По-добър вариант на краткосрочен заем е кредитна линия за определен срок. Предимството ѝ се състои в това, че с един договор се урежда няколкократно теглене на договорената сума. След първоначалното усвояване на сумата от кредитополучателя следва погасяването ѝ, след това е възможно отново теглене на сумата и погасяване. В рамките на определения срок са възможни няколко такива процедури като броят им зависи от способностите на фирмата-кредитополучател да погасява дължимите си вноски. Използването на кредитна линия би довело до намаление на такси за ипотечи, оценки на лицензирани оценители и други разходи, които са съществени, както и до намаляване на документооборота, свързан с искането за отпускане на краткосрочен заем.

ЛИТЕРАТУРА

1. Михайлов, М. и колектив. (1996) Финансово икономически анализ на предприятието. СА "Д. А. Ценов", Свищов.
2. Найденов, М. (1995) Основи на финансово-икономическия анализ на фирмата. Свищов.
3. Николов, Н. (1995) Финансов анализ. "Принцес", Варна.
4. Николов, Н., А. Войкова. (1995) Икономика, маркетинг и мениджмънт на предприятието. С.
5. Пенчев, П., К. Луканов. (1994) Икономика и организация на предприятието.
6. Петров, Г. (1996) Основи на финансите на фирмата. ИК "Труд и право", С.

credit line for a certain period. Its advantage lies in the fact that a single contract is governed repeatedly pulling the agreed amount. After the initial absorption of the sum of the borrower must repay its then possible again withdrawal amount and repayment. Within the prescribed period are possible several such procedures and their number depends on the ability of the company-borrower to repay outstanding contributions. Using the credit line would decrease fees for mortgages assessments licensed appraisers and other expenses that are essential and to reduce document related to the request to grant short-term loan.

LITERATURE

1. Mikhailov, M. et al. (1996) Financial and economic analysis of enterprise. IS "D.A.Tzenov", Svishtov.
2. Naydenov, M. (1995) Fundamentals of financial and economic analysis of the company. Svishtov.
3. Nikolov, N. (1995) Financial Analysis. "Princess", Varna.
4. Nikolov, N., A., Voikova. (1995) Economics, marketing and management of enterprise. Sofia.
5. Penchev, P., K. Lukanov. (1994) Economics and Organization of the enterprise.
6. Petrov, D. (1996) Fundamentals of Finance of the company. IC "Labour and Law", Sofia.